

SPRÁVA O PREZENTÁCII SLOVENSKEJ POLITICKEJ SCÉNY V MÉDIÁCH - report 1

Vypracované 23. júla 1998

Najdôležitejšia úloha médií, poskytovanie informácií občanom, ktoré sú nevyhnutné, aby sa mohli informovane rozhodovať, sa najzreteľnejšie prejavuje práve v období volieb. Ľudia sa často rozhodujú podľa toho, čo sa dozvedia z médií.

To, čo médiá vysielajú, je preto dôležitou súčasťou voličského zázemia. Vyváženosť a nestrannosť prezentácie politických strán, kandidátov a problémov v médiách je preto dôležitou súčasťou fair play, ktorú si skutočne slobodné voľby vyžadujú. I keď nestranné spravodajstvo by mali poskytovať všetky médiá, je to najmä povinnosťou štátnych médií, ktoré sú financované z peňazí daňových poplatníkov.

MEMO 98 bol zorganizovaný Helsinským občianskym zhromaždením a Združením na podporu lokálnej demokracie za účelom systematického sledovania mediálnej prezentácie volieb do Národnej rady Slovenskej republiky naplánovaných na 25. a 26. septembra 1998. MEMO 98 je nezávislé a nadstranícke úsilie monitorovať správy o politických stranách a kandidátoch uverejňované v slovenských médiách v čase pred septembrovými parlamentnými voľbami. Zistenia MEMO 98 nemajú slúžiť na podporu niektorého kandidáta alebo politickej strany. Dodržiavaním presne stanovených a prísnych metód sa MEMO usiluje poskytovať informácie, ktoré slovenskej verejnosti pomôžu dozvedieť sa skutočnosti, ktoré sú nevyhnutné pri rozhodovaní, čo je v demokratickej spoločnosti samozrejmosťou.

Po týždni monitoringu spravodajských relácií dvoch hlavných slovenských televíznych a rozhlasových staníc MEMO 98 zistil veľké rozdiely v spôsobe prezentácie správ rozličnými médiami, ako aj rozdiely v spôsobe, akým sú jednotlivé politické strany zobrazované.

V nasledujúcej časti je prvá zo správ, ktoré bude MEMO 98 vydávať každý týždeň až do septembrových volieb. V nasledujúcich týždňoch MEMO 98 rozšíri rozsah svojho projektu o monitorovanie celoštátnych denníkov, ako sú Nový čas, Pravda, Práca, SME a Slovenská Republika.

Najdôležitejšie postrehy

- Až 39% spravodajstva STV venovaného politicky relevantným správam je vyhradených súčasnej vláde a ďalších 30% patrí HZDS. Stranám, ktoré nie sú súčasťou vládnej koalície je venovaných 12,2% politicky relevantných správ.
- V STV prevláda tendencia prezentovať súčasnú vládu a vládnu koalíciu v pozitívnom svetle, zatiaľ čo opozičné strany sú vykresľované negatívne.
- TV Markíza poskytla 16% spravodajstva HZDS a ďalších 17% vládnym aktivitám. Politickým stranám mimo vládnej koalície bolo celkovo venovaných 45% politicky relevantného spravodajstva.
- TV Markíza vo všeobecnosti prezentuje HZDS a vládu v negatívnom svetle a spravidla pozitívne

informuje o opozičných stranách, i keď spravodajstvo tejto stanice je vyvázenejšie a ponúka širšie spektrum názorov.

Po týždni monitorovania naše informácie poukazujú na skutočnosť, že čosi nie je v poriadku. Prezentácia spravodajstva na STV by vzhľadom na to, že ide o verejnú inštitúciu, ktorá má určité záväzky k občanom Slovenska, mala vyvíjať väčšie úsilie o objektívnosť a vyváženosť. V týždni od 13 júla 1998 STV poskytovala výrazne viac spravodajského priestoru vládnym stranám ako opozícii. Dôležitejšie je však to, že opakované nezaraďovanie opozičných názorov do správ, ktoré sú pre slovenského voliča dôležité, svedčí o nezáujme o objektivitu spravodajstva. Údaje, ktoré bude MEMO získavať v nasledujúcich týždňoch ukážu, či ide o trvalý trend.

Právny rámec médií

článok 26 Ústavy zaručuje občanom Slovenskej Republiky právo na presné informácie. Ostatné slovenské zákony, ktoré sa vzťahujú na rozhlas a televíziu, zaväzujú tieto médiá, aby poskytovali vyvážené a presné informácie (Zákon o rozhlasovom a televíznom vysielaní č. 488/1991 paragraf 4). Okrem toho, medzinárodné dohody, ktoré Slovensko podpísalo, ako aj základné medzinárodné normy, ktoré sa týkajú ľudských práv a slobôd, ako i novinárskej etiky, požadujú slobodné a nezávislé médiá, ktoré poskytujú vyvážené, nestranné a presné informácie

Televízne vysielenie

Je nepochybné, že divákom Slovenskej televízie bol v týždni do 19. júla ponúknutý diametrálne odlišný pohľad na udalosti ako divákom televízie Markíza. Štátna televízia poskytla oveľa viac priestoru členom vlády a stranám vládnej koalície ako televízia Markíza. Na druhej strane Markíza poskytovala oveľa viac informácií o SDK a SOP ako Slovenská televízia. Avšak dôležitejší ako rozsah vysielenia venovaný jednotlivým politickým stranám je spôsob, akým je činnosť najvýznamnejších politických strán a vlády prezentovaná.

- STV sústavne prezentovala vládu, HZDS a SNS v pozitívnom svetle, kým SDK a SDL boli väčšinou vykreslené negatívne alebo neutrálne. Markíza do určitej miery ponúka pozitívne a neutrálne informácie o vláde a HZDS, ale pri odhliadnutí od neutralnosti, je prezentácia týchto subjektov v televízii Markíza zväčša negatívna. Pre Markízu je tiež charakteristický pozitívny prístup k SDK a SOP.

Rozdiely sú aj vo vyváženosti jednotlivých reportáží týchto médií. Aj Markíza z času na čas ponúka reportáže bez uverejnenia opačného názoru, ako sme boli svedkami v nasledujúcom prípade:

TV Markíza

18.7.1998 - Markíza uviedla príspevok z predvolebnej kampane SDK. Líder SDK M. Dzurinda bol predstavený v pozitívnom svetle. Tento dojem bol posilnený názorom vybraného účastníka akcie. V tom istom príspevku TV Markíza oslovila dvoch sympatizantov HZDS, z ktorých jeden pôsobil agresívnym dojmom a druhý bol pravdepodobne pod vplyvom alkoholu. Výber týchto dvoch účastníkov mítingu pôsobil nevyvážené.

Zdá sa, že v spravodajstve STV sa jednostranné alebo nevyvážené reportáže objavujú ešte častejšie.

Nasledujúce tri príklady pochádzajú z minulého týždňa.

STV

13. 7. 1998

- Správa o okrúhlym stole opozície. Opoziční poslanci nedostali priestor na vyjadrenie svojich názorov: v príspevku zazneli výhradne komentáre poslancov koalíčných strán.

14. 7. 98 -

STV uverejnila štatistické údaje o nesplatených pohľadávkach za sprivatizované podniky z obdobia vlád J. Čarnogurského, J. Moravčíka a dvoch vlád V. Mečiara. STV prezentovala štatistické údaje bez poskytnutia iných ekonomických súvislostí, či názorov. K prípadu sa STV vrátila aj 16. a 18. 7. Ani v jednom z uvedených príspevkov sa neobjavili názory opozičných politikov.

15. 7. 98

- Minister práce, sociálnych vecí a rodiny, V. Tkáč, obvinil SDK z úmyslu privatizovať sociálne zabezpečenie a privatizovať Sociálnu poisťovňu. Predstavitelia SDK nemali možnosť komentovať tento názor.

Vysielanie rozhlasových staníc

Slovenský rozhlas ponúka výrazne viac reportáží o vláde a vládnej koalícii ako Rádio Twist. Rádio Twist poskytovalo viac priestoru SDK a SDL. Hoci Slovenský rozhlas prezentuje vládu a HZDS v pozitívnejšom svetle a Rádio Twist skôr negatívne, obe rozhlasové stanice poskytujú veľké množstvo neutrálnych a vyvážených informácií.

Okrem týchto rozdielov, pracovníci monitoringu nezachytili ani na jednej z menovaných staníc výrazne nevyvážené alebo skreslené informácie.

ZÁVER

Slovenský občan je konfrontovaný so širokou škálou názorov ponúkaných rozličnými médiami. Hoci to v otvorenej spoločnosti nie je nezvyčajné, ba dalo by sa povedať, že takýto postup je správny, existujú náznaky, že nie všetky médiá dodržiavajú zásady vyváženosti a nestrannosti. Na jasné uzávery v oblasti kvality vysielania jednotlivých médií je ešte priskoro. Napriek tomu už prvé údaje naznačujú, že STV vo svojich reportážach častokrát neponúka slovenskému divákovi možnosť vypočúť si opačný názor. MEMO 98 bude počas celého predvolebného obdobia zhromažďovať údaje, ktoré mu pomôžu zistiť, či je táto tendencia dlhodobá. Budeme tiež pokračovať v sledovaní a analýzach vysielania TV Markíza, Slovenského rozhlasu a Rádia Twist. Náš projekt bude rozšírený o päť najvýznamnejších slovenských denníkov.

Dodatok k tejto správe tvorí grafické vyjadrenie vysielacieho času venovaného dôležitým politickým

subjektom jednotlivými monitorovanými médiami. Súčasťou správy sú aj grafy, ktoré znázorňujú tendencie jednotlivých médií pri prezentácii politických strán v pozitívnom alebo negatívnom svetle.